

ЗІНОВІЙ БИЧКО

/Львівський університет

ім.І.Франка/

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК - ДОСЛІДНИК УГОРСЬКОЇ РУСИ

Про В.Гнатюка як дослідника Закарпаття, зокрема закарпатських діалектів, можна довідатися із його статті "Один из деятелей Угорской Руси: Юлий Ставровский/Как я занялся Угорской Русью. Моя переписка с Ю.Ставровским. Его характеристика/", яку опублікував наш відомий діалектолог із Ужгорода Йосип Олексійович Дзендзелівський 1972 року/ Співробітництво В.Гнатюка з Ю.Ставровським у 1896-1899 рр. - Зап. Наук.т-ва // Культ. союз укр. трудящих в ЧССР.-Пряшів, 1972.-Т.І.-С.43-66/.

Володимир Гнатюк, "желая отправиться в неизвестную... территорию /в Закарпаття - З.Б./ как можно больше подготовленным, ... начал вчитываться в соответствующую литературу, какую только мог достать", залишив свої ретельні реферати праць Бідермана, В.Лукича, В.Терлецького, П.Феєрчака, Є.Сабова, М.Драгоманова, В.Охримовича, вивчив праці І.Верхратського про українські діалекти Закарпаття. "Из труда И.Верхратского я пришел к убеждению, что в восточных комитатах Угорской Руси украинская народная речь правильнее, нежели в западных, о которой, т.е. западной речи, можно было иметь лишь очень слабые сведения".

Шлях В.Гнатюка на українське Закарпаття 1895 р.: Лавочне - Волосянка - Угорія - Голятин - Міжгір'я /колись Волове-Густ/. Важливим є заперечення вченим вигадки москофільських журналістів про те, що ніби українці Закарпаття не розуміють української літературної мови, висвітлення денационалізації тодішньої закарпатської інтелігенції.

Володимир Гнатюк і Юлій Ставровський. Ю.Ставровський народився 6 січня 1850 р. Закінчивши богослов'я, Ю.Ставровський пра-

цював у Пряшеві /1873-1879/, а відтак у Чертіжі. На замовлення Володимира Гнатюка Клії Ставровський складав список усіх сіл Пряшівської єпархії. В.Гнатюк друкував цей список у праці під назвою "Русини Пряшівської єпархії і їх говори" /Записки НТШ, т.ХХХУ/.

Володимир Гнатюк і проблеми сучасної української діалектології, праці ученого, присвячені вивченню українських говорів - це важливі напрямки висвітлення теми нашого повідомлення.

НАДІЯ ФЕРЕНЦ

/Ужгородський держуніверситет/

ЗВ'ЯЗКИ В.ГНАТЮКА З ІНТЕЛІГЕНЦІЄЮ ЗАКАРПАТТЯ

1. В.Гнатюк постійно виявляв глибокий інтерес до історії і культури закарпатських українців. Він неодноразово бував на Закарпатті, збирав народну словесність, спілкувався з культурними діячами краю. В результаті фольклорно-етнографічних експедицій з'явився шеститомник "Етнографічних матеріалів з Угорської Русі".

2. Вчений не залишився осторонь дискусії про національну приналежність і літературну мову закарпатських українців. У статті "Світлі душі на Угорській Русі" В.Гнатюк виступив з критикою угорської газети "Схід", що опублікувала кореспонденцію під криптонімом "X" з гострими нападками на українську і російську мови. Він закликав закарпатську інтелігенцію перейти на українську літературну мову. Піддавав справедливій критиці деякі публікації газети "Наука", автори яких не визнавали літературної мови і користувалися язичієм /"Літературно-науковий вісник", Львів, 1904, т.27, с.121-122/.

3. Разом з іншими прогресивними діячами того часу В.Гнатюк виступав проти денационалізації закарпатоукраїнського населення. Він склав програму заходів розвитку науки і культури краю. Радив ввести в початкових класах обов'язкове вивчення народної мови, української літератури, відкрити в духовних семінаріях Будапешта,